

Łódź, dn. 17.02.2023

dr hab. Krzysztof Chróścielewski prof. ASP

krzysztof.chroscielewski@asp.lodz.pl

Akademia Sztuk Pięknych w Łodzi

Wydział Sztuk Projektowych, Instytut Wzornictwa

ul. Wojska Polskiego 121, 91-726 Łódź

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Jana Ankiersztajna pt.: *Biokompozyt. Metody wytwarzania form przestrzennych* z Uniwersytetu Artystycznego im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu napisanej pod opieką promotora prof. dr hab. Katarzyny Laskowskiej.

Podstawy recenzji

1. Dokument w formie pliku .pdf zatytułowany *Jan Ankiersztajn portfolio - wybrane projekty* o objętości 71 stron zawierający:

- zestawienie informacji dotyczących edukacji, doświadczenia zawodowego, wystaw indywidualnych, publikacji, odbytych rezydencji oraz kolekcji publicznej zawierającej dzieło autora,

- zestawienie dorobku z lat 2012–2021 zawierające ilustracje i opisy projektów produktów, wnętrz, obiektów, elementów małej architektury, gry spekulacyjnej oraz dokumentację przebiegu i efektów prowadzonych przez Autora warsztatów. 2. Rozprawa doktorska pt.: *Biokompozyt. Metody wytwarzania form przestrzennych* o objętości 114 stron.

Ocena dorobku twórczego

W przedstawionym do recenzji portfolio autor zaprezentował dorobek twórczy z lat 2012 - 2022. W zakresie projektowania produktów obejmuje on projekt koncepcyjny *Aeroball* na konkurs firmy Elektrolux, projekt zestawu mebli - krzesła, ławy i ścianki pod nazwą *Soundscape*, współautorstwo projektu lamp *Świetliki* dla warszawskiego osiedla *Holm House*, projekt urządzenia *Wings E387* do pomiaru wiatru, oraz serię aluminiowych obiektów: *stolika kawowego S/N:2021*, *stołu XXL S/N:2022.1*, *stołu kawowego S/N:2022.4*, *taboretu S/N:2020.2*, *dzbanka S/N:2021.4* i *mis S/N:2021.2 S/N:2021.3*.

W zakresie projektów wnętrz i unikatowych mebli stanowiących ich wyposażenie:

- projekt apartamentu w Poznaniu obejmujący meble: szafka RTV i regał biblioteczny.
- projekt salonu firmy *Hansgrohe* 2018 w Hala Koszyki w Warszawie obejmujący projekty: szafy i regału ekspozycyjnego oraz stołu. Obydwa w/w projekty we współpracy z arch.

Mają Ankiersztajn.

W zakresie aranżacji wnętrz projekt ekspozycji do gry spekulacyjnej badającej problem zanieczyszczenia powietrza i potencjalnych konsekwencji tego zjawiska dla życia codziennego pod tytułem *Bel Air 2058*. Współautorstwo w/w ekspozycji/wystawy we współpracy z mgr Marianną Czwojdrak.

Poza wyżej wymienionymi projektami doktorant zawarł opis i ilustracje przebiegu i finalnych efektów prowadzonego w 2018 roku warsztatu *Kotydz* oraz współprowadzonego (z Aleksandrem Nowakiem) w 2019 roku warsztatu *Mood for Wood*. Reasumując, dorobek obejmuje razem 17 projektów, w tym 4 projektów koncepcyjnych, jednego funkcjonalnego prototypu, 7 obiektów autorskich, 5 zrealizowanych projektów wzorniczych unikatowych mebli do wnętrz oraz współautorstwo elementu wyposażenia przestrzeni pół-publicznej. W zakresie wystawiennictwa to współautorstwo jednej ekspozycji/wystawy. Tylko 6 projektów rynkowych i wdrożonych.

Biorąc pod uwagę zarówno przedział czasowy jak również ilość i rodzaj prezentowanych dokonań dorobek ten jest zdaniem Recenzenta skromny. Prezentowane projekty to opracowania koncepcyjne, projekty mebli do wnętrz oraz projekty unikatowe o ograniczonym potencjale rynkowym (produkty) i promocyjnym (aranżacja wystawy). Rodzaj prezentowanych realizacji wskazuje na zainteresowania doktoranta twórczością artystyczną w zakresie sztuki i rzemiosła. Szczególną uwagę zwracają najnowsze realizacje – seria aluminiowych obiektów w formie mebli i naczyń. W omawianych formach uwagę zwraca brutalizm i ostentacyjna unikatowość czy niepowtarzalność przejawiająca się w pozostawieniu śladów narzędzia oraz sygnowaniu obiektów numerem i podpisem jak/jako autorskich dzieł sztuki.

Ocena rozprawy i dzieła

Przedstawione do recenzji opracowanie pt. *Biokompozyt. Metody wytwarzania form przestrzennych* to zapis rozważań Autora dotyczących problemu powszechnego stosowania wyrobów i opakowań z tworzyw sztucznych, alternatywnej do w/w procesów koncepcji stosowania biokompozytów oraz zapis procesu opracowania autorskiej linii opakowań wielorazowego użytku z biokompozytu.

We wprowadzeniu autor wskazuje na problem szkodliwości produkcji, użytkowania i powolnej oraz ograniczonej utylizacji tworzyw sztucznych przez współczesną cywilizację. Stawia tezę, iż są one najbardziej szkodliwym dla środowiska materiałem i zagrożeniem dla wszystkich form życia na ziemi.

Część pierwsza rozprawy zawiera opis procesów produkcji, wykorzystania i utylizacji wyrobów z tworzyw sztucznych. Autor trafnie wskazuje, że największa skala i szkodliwość tych procesów dotyczy opakowań – to jest produktów o krótkim cyklu życia. Następnie opisuje bioplastiki, które różnią się od konwencjonalnych tworzyw sztucznych swoim pochodzeniem i składem chemicznym, jednak nie stanowią dla nich alternatywy z uwagi na ograniczoną biodegradację. Autor przytacza również kierunki działań, które są podejmowane dla zaprzestania wytwarzania i wykorzystywania tworzyw sztucznych na masową skalę. Na zakończenie opisuje biokompozyty, których zastosowanie będzie zdaniem Autora niniejszej dysertacji panaceum na problemy wynikające z powszechnego stosowania tworzyw sztucznych.

Streszczona powyżej pierwsza część opisu dzieła jest zbiorem informacji wskazującym na globalny, powszechny i masowy charakter problemu nadprodukcji, użytkowania i braku skutecznej i obojętnej dla środowiska utylizacji produktów z tworzyw sztucznych. Zawiera wiele informacji i danych liczbowych, w formie tekstu i wykresy kołowych o syntetycznej formie graficznej. Proponuje poszukiwanie rozwiązań wyżej wymienionych problemów w postaci tworzenia nowych, przyjaznych dla środowiska technologii i materiałów, co jest propozycją oryginalną, wykraczającą poza obszar sztuk plastycznych.

W części II pracy Autor prezentuje różnorodne metody projektowania i wytwarzania form przestrzennych z biokompozytu. Jako metodę opracowania przyjął eksperyment twórczy – własnoręczne tworzenie prototypów. Podkreśla że jest to „jedyny sposób prowadzący do tworzenia jakościowych wzorów i produktów”. Prezentuje dokumentację szeregu procesów kształtowania form przestrzennych na drodze autorskich eksperymentów warsztatowych. Generuje szereg koncepcji struktur nośnych stołka z podziałem na element pionowej podpory - podstawy oraz poziomej belki nośnej – elementu siedziska. Konstrukcji takiej przeciwstawił alternatywną, samonośną jednoelementową formę z kształtowanego ręcznie, w trójwymiarowy element samonośny, arkusza blachy aluminiowej. W eksperymentalnym procesie warsztatowym doprowadza również do opracowania autorskiej receptury biokompozytu i wytworzenia metody powtarzalnego kształtowania elementów za pomocą aluminiowych matryc. Na zdjęciach i w opisie prezentuje proces wytwarzania podzespołów w formach oraz opisuje proces schnięcia, impregnacji oraz woskowania tych podzespołów. W podsumowaniu Autor przyznaje, że „wykonanie mebli z materiału biodegradowalnego nie stanowiło największego priorytetu zaprezentowanego procesu”. Jednocześnie wskazuje, iż zaproponowany kompozyt ma naturalne pochodzenie i jest biodegradowalny, co sprzyja jego zastosowaniu do powielania produktów najczęściej wyrzucanych - opakowań. Jego zdaniem: „kompozyt wykonany z włókna roślinnego charakteryzuje się

wyjatkową lekkością, co czyni go dobrym budulcem na pojemniki spedycyjne. Zadaniem projektowym jest wykorzystanie właściwości tych materiałów i znalezienie optymalnego kształtu, aby uzyskać wytrzymały, funkcjonalny i lekki produkt. Należy także podjąć próbę jego wielokrotnego wykorzystania. Opakowania mogłyby być wykonane całkowicie z mieszanki włókna roślinnego i naturalnego lepszczu”.

W wyżej opisanej części rozprawy Autor wysuwa i weryfikuje tezę o możliwości zastąpienia produktów z ropopochodnych tworzyw sztucznych produktami z przyjaznego dla środowiska biokompozytu. W tym celu opracowuje różnorodnie formalnie i konstrukcyjnie koncepcje przestrzennych obiektów. W prezentowanym materiale zwraca uwagę determinacja Autora w pracochłonnym i czasochłonnym wykonywaniu wyżej opisanych obiektów. Należy jednak określić proponowane procesy wytwórcze jako eksperymentalne i unikatowe – to działania z obszaru rzeźby lub rzemiosła. Nie umożliwiają seryjnej produkcji będącej warunkiem akceptowalnej dla wzornictwa skali ich zastosowania.

Część III prezentuje proces stworzenia dzieła - opakowania wielokrotnego użytku z naturalnego, przyjaznego dla środowiska biokompozytu i okuć z profili aluminiowych. Na wstępie autor wskazuje na konkretny problem projektowy - użycie na ogromną skalę opakowań jednorazowych w branży przesyłek pocztowych. Wskazuje na cel projektu, to jest ograniczenie produkcji i użytkowania jednorazowych opakowań poprzez wprowadzenie opakowań wielorazowych z biokompozytu. Definiuje ideę wielokrotnego opakowania do odbioru i zwrotu w systemie skrzytek pocztowych. Za pomocą fotografii i opisów prezentuje proces opracowywania formy opakowania, poczynając od tekturowych makiet, poprzez przed-prototypy wykonane na bazie skorup z biokompozytu oraz płaskiej taśmy aluminiowej. Następnie udoskonala to rozwiązanie przez dopracowanie geometrii i perforacji matryc formujących, kształtowanie profili aluminiowych za pomocą ręcznej spęczarko-rozciągarki i dopracowanie montażu oraz zamykania opakowania śrubami. Proponuje również 3 wielkości opakowania, przedstawiając ich wzajemne proporcje za pomocą linearnych rysunków w perspektywie aksonometrycznej. Określa ich gabaryty, pojemność i wagę w opisach. Uzupełnieniem końcowej dokumentacji konstrukcyjnej są rysunki przekrojów opakowania, ilustrujące zasadę działania śrub służących do ich zamykania. W podsumowaniu Autor zwraca uwagę na twórczy charakter procesu powstawania dzieła, proponuje również alternatywne scenariusze dla wytwarzania opakowań w procesach rzemieślniczych, wskazując jednocześnie że uzyskanie większej skali produkcji możliwe będzie w procesach przemysłowych.

W tej części rozprawy i opisu powstawania dzieła Autor redefiniuje i zawęża wskazany

wcześniej problem – od szkodliwości ekologicznej produktów i opakowań z tworzyw sztucznych w kierunku problemu masowej produkcji i krótkiego życia opakowań używanych w przesyłkach pocztowych.

Zdaniem Recenzenta proces opisany w rozprawie nie jest procesem projektowym w ujęciu: analiza obszaru problemowego – pogłębiony research – założenia do projektu – wariantowe koncepcje rozwiązań – dopracowanie wybranej wersji produktu. Autor prezentuje intuicyjny i eksperymentalny sposób dochodzenia do końcowego rozwiązania adekwatny raczej dla szeroko pojętych sztuk plastycznych. Wskazuje na to również brak rzetelnego rozpoznania potencjalnego obszaru zastosowania kontenerów biorącego pod uwagę skalę oddziaływania proponowanego utworu na środowisko naturalne. Autor ogranicza pole eksploatacji do systemu skrzytek pocztowych. Placówek pocztowych ze skrytkami jest w Polsce 1945, natomiast równolegle funkcjonuje około 42785 paczkomatów. Autor nie wskazuje również na wielkości w/w skrzytek, stąd nie określa jakie powinny być wielkości stworzonych przez niego kontenerów

transportowych. W przedstawionym materiale brak analizy potrzeb użytkowników, pracowników poczty zaangażowanych w proces spedycji, brak rozpoznania i wzięcia pod uwagę problemów i uwarunkowań wynikających z tych procesów. Brak również empatii dla końcowego użytkownika – odbiorcy przesyłki który musi korzystać z narzędzia w celu otwarcia kontenera. Odnosząc się do podstawej funkcji opakowania transportowego Autor nie zadbał również o ochronę zawartości przesyłki – umieszczony w kontenerze produkt będzie się przemieszczać, co może spowodować jego uszkodzenie lub zniszczenie. W prezentowanej koncepcji brak również pomysłu na oznaczanie pojemników dla systemów automatycznego sortowania. Proponowany kontener/pojemnik nie posiada części do przenoszenia/chwytu. Stworzona przez Autora seria obiektów przeznaczonych według niego do wielokrotnego transportu nie uwzględnia szeregu cech opakowań transportowych i pozostaje w ograniczonym związku z procesami w których miałyby funkcjonować te produkty. Seria obiektów będąca dziełem stworzonym w toku pracy i opisanym w przedstawionej do recenzji rozprawie wskazuje, że Autor jest raczej wrażliwym na aktualne problemy ekologiczne artystą niż projektantem. Powyższe mankamenty i zaniechania wskazują, iż polem eksploatacji dzieła może być raczej obszar sztuki i kultury niż gospodarka. Niewątpliwą wartością przedstawionego do recenzji dzieła jest eksperymentalna metoda tworzenia obiektów i wytworzenie autorskiego biodegradowalnego biokompozytu. Prezentacja tej koncepcji mogłaby z powodzeniem pobudzić dyskusję i skłonić do refleksji dużą grupę osób zwiedzających festiwale i wystawy współczesnego designu. Taki impact projektu na świadomość dużej grupy potencjalnych

użytkowników byłby nie do przecenienia.

Konkluzja

Przedstawiona do recenzji dokumentacja pozwala na pozytywną opinię o dziele, dorobku twórczym i aktywności organizacyjnej kandydata. Dorobek wskazuje na zainteresowanie Autora sztuką i rzemiosłem, czego wynikiem są oryginalne, autorskie i niepowtarzalne w wyrazie obiekty artystyczne oraz unikatowe meble. Reprezentowany przez współprowadzenie dwóch warsztatów dorobek organizacyjny jest zdecydowanie interesujący i wskazuje na zaangażowanie kandydata w działalność prospołeczną i ekologiczną. Również przedstawiona do recenzji dokumentacja pozwala na pozytywną opinię o rozprawie i dziele przedłożonych do recenzji w dyscyplinie sztuki plastyczne. Jan Ankiersztajn zawarł w swojej rozprawie znaczną ilość aktualnej wiedzy dotyczącej negatywnego wpływu wyrobów i opakowań z tworzyw sztucznych, jak również osobistych rozważań dotyczących rozwiązania tego problemu oraz dokumentację poszukiwań twórczych autorskich obiektów przestrzennych. Adekwatnie do poruszonej we wstępie, zarysowanej w dużym stopniu ogólności w pierwszej i sprecyzowanej na początku trzeciej części rozprawy problematyki, przedstawił proces opracowywania struktury przestrzennej oraz proces zastosowania autorskiego materiału do powielania typoszeregu opakowań dla branży wysyłkowej, co jest oryginalną koncepcją rozwiązania tak ujętych problemów. Dzieło będące wynikiem tego procesu jest koncepcyjnym opracowaniem typoszeregu obiektów o funkcji opakowań transportowych wielorazowego użytku. Pomimo wyrażonych w recenzji licznych wątpliwości prezentowane dzieło jest oryginalnym dokonaniem artystycznym mającym potencjalny wpływ na zmianę świadomości odbiorców dzieła. Wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne oraz potwierdza umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy artystycznej.

W formie przedstawionej w dostarczonej dokumentacji jest autorską koncepcją mogącą stanowić impuls do rozwoju projektów zmniejszających ilość wyrzucanych opakowań jednorazowego użytku. Biorąc więc pod uwagę proces twórczy i dzieło przedstawione w pracy doktorskiej, stwierdzam, że w mojej opinii całość spełnia odnoszące się do stopnia doktora wymagania artykułu 13.1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. (z późniejszymi zmianami) o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping loops and a vertical stroke, positioned in the upper right area of the page.

dr hab. Krzysztof Chróścielewski, prof. ASP